

DÔCHODKOVÝ SYSTÉM – vývoj po 1.1.2012¹

Autor: Peter Goliaš, INEKO

Dátum spracovania: október 2013

Uvedený dokument poskytuje prehľad o dôchodkovom systéme na Slovensku, vrátane hlavných zmien prijatých po 1.1.2012.

Pri spracovaní dokumentu sme použili výsledky projektu „Monitoring a komentovanie štrukturálnych reforiem“, ktorý bol v roku 2013 podporený z Nadačného fondu Slovenskej sporiteľne v Nadácii Pontis.

Dôchodkový systém je po reforme z rokov 2004-2005 založený na troch pilieroch:

- Povinný 1. pilier – priebežný systém, ktorý spravuje vládou kontrolovaná Sociálna poisťovňa. Ekonomicky aktívni občania do nej platia odvody na invalidné poistenie vo výške 6% hrubého príjmu, ako aj odvody na starobné dôchodkové poistenie vo výške:
  - 18% hrubého príjmu, ak sú len v prvom pilieri
  - 14% hrubého príjmu, ak sú v prvom aj v druhom pilieriMaximálny vymeriavací základ pre platby odvodov do prvého aj druhého piliera je 5-násobok priemernej hrubej mzdy v hospodárstve. Štát platí odvody do prvého aj druhého piliera za ľudí poberajúcich materský príspevok, ľudí starajúcich sa o deti do veku 6 rokov (resp. do 18 rokov ak ide o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom), ďalej za osoby poberajúce príspevok na opatrovanie a za asistentov osôb s ťažkým zdravotným postihnutím. Príspevky do Sociálnej poisťovne, ako aj vyplácané dôchodky sú oslobodené od dane z príjmu. V roku 2012 Sociálna poisťovňa vyplatila na invalidné, starobné a pozostalostné dôchodky 5,64 mld. EUR, čiže 7,89% HDP.
- Povinný 2. pilier – fondový systém, ktorý spravuje šesť súkromných dôchodkových správcovských spoločností: AEGON, Allianz, AXA, ING, Poštová banka (do 17.5.2011 ČSOB), VUB Generali. Funguje od roku 2005 a spori si v ňom zhruba 1,45-milióna ľudí, čiže zhruba 60% ľudí v ekonomicky aktívnom veku. Výška aktív dosiahla v roku 2013 zhruba 5,5 mld. EUR, čiže približne 7,6% HDP. Príspevky do druhého piliera sú oslobodené od dane z príjmu.
- Dobrovoľný 3. pilier – fondový systém, ktorý spravujú štyri súkromné doplnkové dôchodkové spoločnosti (AXA, ING Tatry-Sympatia, Stabilita, Tatra banka). Tretí pilier funguje od roku 1996. V roku 2012 dosiahol priemerný počet prispievajúcich účastníkov 447-tisíc (v roku 2008 to bolo 524-tisíc, odvtedy každoročne klesá), čo je zhruba pätina ľudí v ekonomicky aktívnom veku. Od 1.1.2014 budú príspevky fyzických osôb opätovne oslobodené od dane z príjmu a to do výšky 180 EUR ročne. Zamestnávateľi si navyše môžu započítať do nákladov príspevky za svojich zamestnancov, najviac však do výšky 6% ich hrubej mzdy. Daňové úľavy platili pôvodne len na sporenie v doplnkových dôchodkových spoločnostiach, od roku 2005 do roku 2010 boli rozšírené aj na účelové sporenie v bankách a životné poistenie. Podmienkou vyplatenia dôchodkov je, že sporiteľ dovŕši 62 rokov, alebo vek, v ktorom Sociálna poisťovňa prizná poberateľovi predčasný alebo riadny dôchodok z prvého piliera. Výška aktív v treťom pilieri dosiahla v roku 2013 zhruba 1,3 mld. EUR, čiže 1,8% HDP.

Osobitné dôchodkové systémy majú tzv. silové zložky (napr. armáda, polícia). Spravujú ich príslušné ministerstvá. Popri príspevkoch od aktívnych členov dostávajú významné dotácie zo

---

¹ *Písané pre projekt Európskej komisie asisp (Analytical Support on the Socio-Economic Impact of Social Protection Reforms) - Annual National Report 2013: Pensions, Health and Long-term Care in Slovakia.*

štátneho rozpočtu (cca 96 mil. EUR v roku 2013). Priemerné dôchodky (tzv. výsluhové dôchodky) sú v nich podstatne vyššie ako priemerné dôchodky zo Sociálnej poisťovne. Napríklad priemerný výsluhový dôchodok vojakov dosahuje približne 2-násobok priemerného starobného dôchodku zo Sociálnej poisťovne, pri policajtoch to je približne 1,5-násobok. Podstatne vyššie než priemerné dôchodky majú aj sudcovia a prokurátori, ktorí k starobným dôchodkom dostávajú osobitné príplatky.

System sociálneho zabezpečenia silových zložiek upravuje zákon č. 328/2002 o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov. Od 1.5.2013 je účinná novela zákona, ktorá zásadne mení výpočet výsluhových dôchodkov, ako aj ďalšie parametre systému (pozri nižšie – Prehľad dôležitých udalostí po 1.1.2012).

Vianočný príspevok: Vláda od roku 2006 každoročne vypláca zo štátneho rozpočtu tzv. vianočné príspevky, ktoré boli v roku 2012 v sume 38,69 – 66,39 EUR (v roku 2013 to bude od 37,9 do 66,39) podľa výšky dôchodku (čím vyšší dôchodok, tým nižší príspevok). Vianočný príspevok získajú automaticky dôchodcovia s dôchodkom najviac na úrovni 60% priemernej mzdy z predchádzajúceho roka (v roku 2012 to bolo 471,6 EUR, v roku 2013 to bude 483 EUR), čiže prevažná väčšina dôchodcov (priemerný dôchodok bol k 31.12.2012 vo výške 375,89 EUR). Maximálna výška príspevku je 66,39 EUR pre dôchodcov s dôchodkami nižšími než životné minimum (od 1.7.2012 vo výške 194,58 EUR mesačne a od 1.7.2013 vo výške 198,09 EUR). Pre ostatných dôchodcov sa vianočný príspevok počíta podľa vzorca: $66,39 - 0,1 * (D - \text{ŽM})$, kde D je výška dôchodku a ŽM je životné minimum.

Starobný dôchodok z prvého piliera sa od roku 2004 počíta podľa vzorca:

$\text{Dôchodok} = \text{POMB} * R * \text{ADH}$

- POMB (tzv. priemerný osobný mzdový bod) vyjadruje pomer mzdy jednotlivca k priemernej mzde v celom hospodárstve, a to za celé obdobie dôchodkového poistenia od roku 1984 po rok odchodu do dôchodku. Hodnota POMB môže byť maximálne 3. Od 1.1.2013 sa zmenili podiely POMB, ktoré vstupujú do výpočtu dôchodku. V plnej výške sa naďalej započítava POMB vo výške 1,00 až 1,25. Z hodnoty od 1,25 do 3,00 sa ale v roku 2013 započítava namiesto dovtedajších 84% len 80%, pričom toto percento bude postupne každoročne klesať na konečných 60% od roku 2018. K POMB v hodnote nižšej ako 1,0 sa v roku 2013 pripočíta namiesto dovtedajších 16 % z rozdielu medzi hodnotou 1,0 a POMB až 17%, pričom toto percento bude postupne každoročne rásť až na konečných 22% od roku 2018. Cieľom tejto zmeny bolo posilniť mieru solidarity vo výpočte dôchodku.

R vyjadruje počet rokov, ktoré bol jednotlivec dôchodkovo poistený. Minimálna doba poistenia je 15 rokov.

ADH (tzv. aktuálna dôchodková hodnota) je číslo, ktoré určil v roku 2004 štát na úrovni 183,58 SKK (6,0937 EUR) tak, aby človek, ktorý bol 40 rokov dôchodkovo poistený, dostal dôchodok zodpovedajúci 50% miere náhrady, t.j. aby bol jeho prvý dôchodok vo výške 50% násobku priemernej hrubej mzdy v čase odchodu do dôchodku a jeho POMB. ADH sa každoročne valorizuje podľa rastu priemernej mzdy, v roku 2012 dosahuje 10,0059 EUR.

Valorizácia starobných dôchodkov: Pôvodne sa starobné dôchodky zvyšovali každoročne **o percento** vypočítané ako priemer medziročného rastu inflácie a priemernej mzdy v ekonomike za prvý polrok predchádzajúceho roka. Nový spôsob zaviedol v rokoch 2013 až 2017 zvyšovanie dôchodkov **o pevnú sumu** vypočítanú ako určité percento z priemernej mesačnej sumy starobného dôchodku vykázananej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu

predchádzajúceho roka. Dané percento je počítané ako určitý podiel z medziročného rastu inflácie a priemernej mzdy v ekonomike za prvý polrok predchádzajúceho roka. V roku 2013 je váha inflácie a rastu mzdy rovnaká, v ďalších rokoch postupne rastie váha inflácie a klesá váha rastu mzdy. Od roku 2018 sa majú dôchodky zvyšovať opäť percentom, ktoré ale bude vypočítané ako medziročný rast spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov (tzv. dôchodcovská inflácia) za prvý polrok predchádzajúceho roka. K 1.1.2009 sa dôchodky valorizovali o 6,95%, k 1.1.2010 o 3,05%, k 1.1.2011 o 1,80% a k 1.1.2012 o 3,3%. Od 1.1.2013 boli všetky starobné dôchodky zvýšené o 11,20 EUR (cca 3% z priemerného dôchodku). Pre podrobnejšie informácie pozri nižšie – Prehľad dôležitých udalostí po 1.1.2012.

Dôchodkový vek pre mužov je 62 rokov. Dôchodkový vek pre ženy v roku 2013 je 57,5 až 61,5 rokov v závislosti od počtu vychovaných detí a postupne sa predlžuje na 62 rokov. Od roku 2017 sa začne postupne meniť aj dôchodkový vek mužov a žien z hranice 62 rokov a to automaticky v závislosti od zmeny strednej dĺžky života. V dôsledku očakávaného predlžovania strednej dĺžky života sa bude postupne predlžovať aj dôchodkový vek tempom v priemere 50 dní za jeden rok. Cieľom zmeny je dlhodobo znížiť výdavky Sociálnej poisťovne a podporiť tak udržateľnosť dôchodkového systému.

Predpokladaný priemerný dôchodkový vek

	Muži	Ženy
2010	62,00	59,00
2011	62,00	59,43
2012	62,00	59,86
2013	62,00	60,29
2014	62,00	60,71
2015	62,00	61,14
2016	62,00	61,57
2017	62,14	62,14
2018	62,28	62,28
2019	62,42	62,42
2020	62,56	62,56
2030	63,94	63,94
2040	65,26	65,26
2050	66,49	66,49
2060	67,68	67,68

Zdroj: Rada pre rozpočtovú zodpovednosť

Predčasný starobný dôchodok z prvého piliera môže poberať každý človek, ktorý spĺňa tri podmienky:

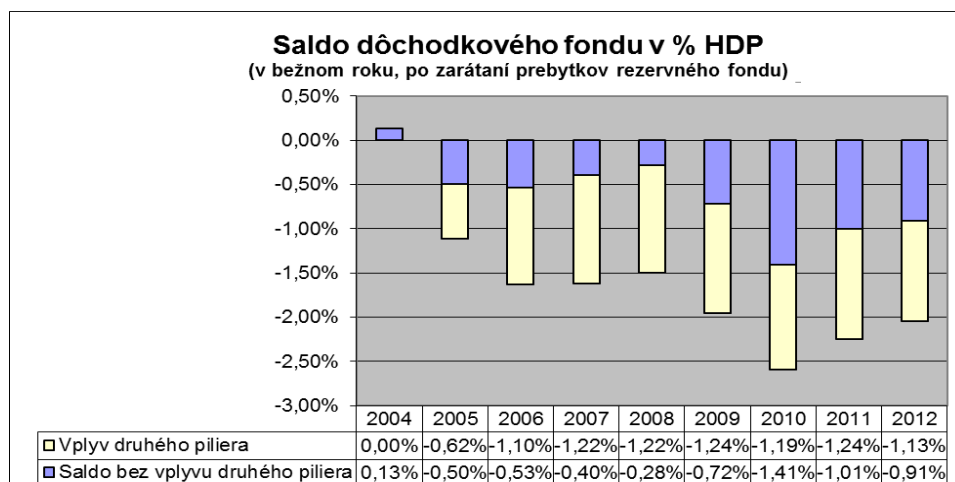
1. Dôchodkovo poistený bol najmenej 15 rokov
2. Do dovŕšenia dôchodkového veku mu ostávajú najviac dva roky
3. Jeho predčasný dôchodok je vyšší ako 1,2-násobok životného minima, t.j. 237,71 EUR mesačne v roku 2013
4. Predčasný dôchodca nesmie vykonávať zárobkovú činnosť, z ktorej by bol povinne dôchodkovo poistený (t.j. napr. nesmie byť súčasne zamestnanec, alebo SZČO, avšak môže poberať príjmy napríklad na základe dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti).

Výška predčasného dôchodku sa vypočíta podľa vyššie uvedeného vzorca (pre výpočet starobného dôchodku z prvého piliera), pričom za každých 30 dní do dovŕšenia dôchodkového veku sa dôchodok kráti o 0,5%.

Zamestnanosť ľudí vo veku 55-64 rokov podľa Eurostatu dlhodobo stúpa a v roku 2012 dosiahla 43,1% (muži: 53,6% - pokles z maxima 56,7% v roku 2008, ženy: 33,6% - kontinuálny nárast z minima 9,5% v roku 2002), čo je však stále pod priemerom EÚ 48,8%.

Starnutie obyvateľstva: Podľa prognóz Eurostatu, Slovensko patrí v EÚ medzi štáty s najrýchlejším očakávaným rastom indexu závislosti v starom veku. Kým v roku 2012 bol podiel obyvateľov nad 65 rokov na populácii vo veku 15-64 rokov 17,8%, do roku 2060 sa má zvýšiť na 61,8%. Inými slovami, kým v súčasnosti pripadá na jedného obyvateľa v poproduktívnom veku zhruba 5,5 ľudí v produktívnom veku, o 50 rokov to bude už len 1,5.

Prechodné, resp. transformačné náklady: Odklonom časti odvodov z prvého do druhého piliera vznikol v prvom pilieri každoročne deficit vo výške cca 1,2% HDP. Po znížení odvodov do druhého piliera z 9% na 4% od septembra 2012 tento deficit klesne zhruba na 0,5% HDP. Ide o tzv. prechodné náklady, keďže tento deficit bude klesať od momentu, keď začne druhý pilier vyplácať prvé dôchodky. Ľuďom v druhom pilieri sa totiž za obdobie účasti v oboch pilieroch adekvátne kráti dôchodok z prvého piliera. Druhý pilier teda v prvej fáze zvyšuje deficit prvého piliera, dlhodobo však umožňuje znížiť jeho výdavky. Cieľom je zmierniť dopady starnutia obyvateľstva a posilniť tak dlhodobú finančnú udržateľnosť dôchodkového systému.

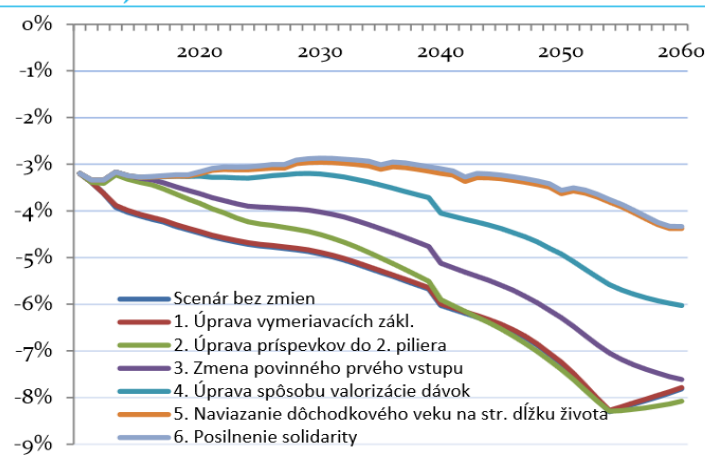
Zdroj: Prepočty INEKO podľa údajov Ministerstva financií SR a Sociálnej poisťovne

Finančná udržateľnosť: V apríli 2013 zverejnila Rada pre rozpočtovú zodpovednosť (rada vznikla v roku 2012 ako nezávislý orgán monitorovania a hodnotenia vývoja hospodárenia SR) [Správu o dlhodobej udržateľnosti verejných financií](#), ktorá zachytila zmeny vyplývajúce z noviel zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení a zákona č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení, ktoré sú účinné od 1.9.2012 a 1.1.2013. V správe sa uvádza:

„Výsledkom projekcií modelu je zlepšenie bilancie priebežného dôchodkového systému o 3,5% HDP do roku 2062 (pokles deficitu v roku 2060 zo 7,9% HDP na 4,3% HDP). Za opatrenia smerujúce k zabezpečeniu udržateľnosti dôchodkového systému je možné považovať naviazanie veku odchodu do dôchodku na vývoj očakávanej dĺžky života, valorizáciu dôchodkov o rast dôchodcovskej inflácie a zmeny v odvodovom zaťažení práce. Výrazne

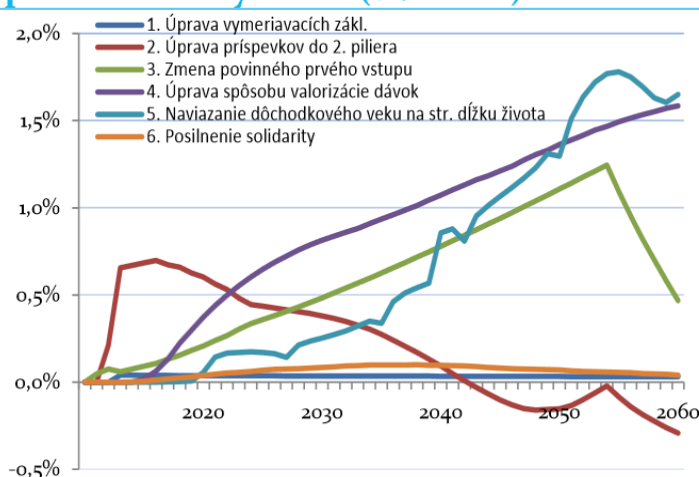
prispela k zlepšeniu bilancie zmena valorizácie dôchodkov (o 1,6% HDP), ktorá predstavuje postupný prechod od valorizácie dôchodkov podľa priemernej mzdy a inflácie k indexácii podľa rastu cien dôchodcovského spotrebného koša. V dôsledku naviazania rastu dôchodkov na dôchodcovskú infláciu dochádza k zníženiu celkovej úrovne valorizácie dôchodkov a tým aj k poklesu dlhodobých výdavkov priebežného penzijného systému. Inak povedané, výška dôchodkov sa z dôvodu zmeny valorizácie zníži v poslednom roku poberania o 11% až 12% pri súčasnom zachovaní kúpnej sily dôchodkov. Posun veku odchodu do dôchodku, ktorý sa prejavil tak na príjmovej ako aj výdavkovej strane, zlepšuje bilanciu o 1,7% HDP. Okrem predĺženia obdobia prispievania a skrátenia obdobia poberania dôchodku v porovnaní s predošlou legislatívou, zvyšuje opatrenie aj participáciu starších vekových skupín na trhu práce a rast HDP. Okrem vyššie spomenutých opatrení má v krátkom období pozitívny vplyv na bilanciu aj zníženie príspevkov do II. piliera, v dlhom období však znamenajú väčšie nároky na dôchodok zvýšenie výdavkov priebežného systému. Naopak, posilnenie solidarity v prvom pilieri nemá z hľadiska udržateľnosti výraznejší vplyv.“

Graf 5: Bilancia priebežného systému²⁴ (v % HDP)

Zdroj: RRZ

Graf 6: Príspevky k zmene bilancie priebežného systému (v % HDP)

Zdroj: RRZ

Zdroj: Správa o dlhodobej udržateľnosti verejných financií, RRZ, apríl 2013

V dôsledku otvorenia druhého piliera v období od 1.9.2012 do 31.1.2013 sa do prvého piliera vrátilo približne 90-tisíc sporiteľov, naopak do druhého piliera prestúpilo vyše 14,7-tisíc ľudí. Vo finančnom vyjadrení to pre Sociálnu poisťovňu znamenalo zvýšenie príjmov o 43,5-milióna EUR v roku 2012 a zhruba o 240 mil. EUR v roku 2013.

Sociálna poisťovňa kryje deficit fondu starobného poistenia predovšetkým z prebytkov ostatných fondov (najmä rezervný fond, fond poistenia v nezamestnanosti a nemocenský fond). Každoročne tiež dostávala transfery zo štátnych finančných aktív určené na krytie prechodných nákladov spôsobených druhým pilierom (išlo najmä o príjmy z privatizácie štátneho majetku). Tieto zdroje sa minuli začiatkom roku 2010, odkedy vláda financuje schodok Sociálnej poisťovne priamo zo štátneho rozpočtu. Ako ukazuje nasledujúca tabuľka, v roku 2012 dosiahla táto dotácia 1,4 mld. EUR, z čoho 0,81 mld. EUR pripadá na prechodné náklady, t.j. výpadok príjmov v prospech druhého piliera. V roku 2013 sa dotácia znižuje na 0,8 mld. EUR, z čoho 0,4 mld. EUR pripadá na výpadok príjmov v prospech druhého piliera a to najmä v dôsledku zníženia odvodovej sadzby do druhého piliera z 9% na 4%.

Transfery na krytie deficitu Sociálnej poisťovne

Transfer:	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
z SP do DSS	305	606	750	815	780	781	857	810	400
zo ŠFA/ŠR do SP	0	637	671	568	875	1568	1446	1408	792

Zdroj: Sociálna poisťovňa

2005 – 2012: skutočnosť

2013: odhad

DSS – dôchodkové správcovské spoločnosti

SP – Sociálna poisťovňa

ŠFA – štátne finančné aktíva

ŠR – štátny rozpočet

Dôchodkové fondy v druhom pilieri: DSS sú povinné spravovať dva fondy – dlhopisový garantovaný a akciový negarantovaný fond, dobrovoľne môžu spravovať aj iné garantované alebo negarantované fondy. Do 1.1.2013 mali DSS povinnosť spravovať štyri fondy – akciový, zmiešaný, dlhopisový a indexový. Od 1.1.2013 sa nástupcom dlhopisového fondu stal dlhopisový garantovaný fond a nástupcom akciového fondu sa stal akciový negarantovaný fond. Zmiešané a indexové fondy sa stali pre DSS nepovinné a DSS sa môžu od 1.5.2013 rozhodnúť, či si ich ponechajú alebo zlúčia s niektorým iným fondom. Napríklad Allianz DSS už zrušila zmiešaný aj indexový fond a AXA DSS zrušila zmiešaný fond. Majetok v dlhopisovom garantovanom fonde môžu tvoriť len dlhopisové a peňažné investície. Majetok v akciovom negarantovanom fonde môžu tvoriť akciové investície najviac do výšky 80% majetku, dlhopisové a peňažné investície v ňom tiež môžu tvoriť najviac 80% majetku. DSS musí do garantovaných fondov v prípade strát v určitom sledovanom období dopĺňať majetok z vlastných zdrojov. Sledované obdobie v dlhopisových fondoch bolo predĺžené z posledných piatich na posledných desať po sebe nasledujúcich rokov. V prípade iných než dlhopisových garantovaných fondov môže byť sledované obdobie najviac pätnásť po sebe nasledujúcich rokov. Podmienky pre miešanie investície vo viacerých fondoch zostali nezmenené.

Dôchodkové fondy v druhom pilieri od 1.1.2013

	Povinnosť pre DSS	Akcie	Dlhopisové & Peňažné investície	Garancie
Dlhopisový fond	Áno	0%	100%	Áno

Akciový fond	Áno	Do 80%	Do 80%	Nie
Zmiešaný fond	Nie	Bez limitu	Bez limitu	Nie
Indexový fond	Nie	Bez limitu	Bez limitu	Nie

Zdroj: Zákon č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení

DSS dostala povinnosť zaslať do 28.2.2013 sporiteľom v inom než dlhopisovom garantovanom fonde tlačivo so žiadosťou o zotrvanie v ich fonde. Ak sporiteľ do 31.3.2013 tlačivo nevyplnil a späťne nezaslal DSS, tá ho automaticky preradila do dlhopisového garantovaného fondu. Cieľom úpravy bolo ponechať v negarantovaných fondoch len tých ľudí, ktorí o to aktívne požiadajú a teda si pravdepodobne sú vedomí rizika spojeného so sporením v negarantovanom fonde. Ako ukazuje nasledovná tabuľka, toto opatrenie malo zásadný vplyv na štruktúru majetku v dôchodkových fondoch. Podiel majetku v akciových fondoch klesol zo 60% na 8%, podiel v zmiešaných fondoch klesol z 26% na 1% a podiel v dlhopisových fondoch stúpol zo 14 na 90%. Väčšina ľudí v akciových a zmiešaných fondoch nepožiadala o zotrvanie v nich a boli tak preradení do dlhopisových fondov.

Stav majetku v druhom pilieri (v mil. EUR)

Fondy:	Akciové	Zmiešané	Dlhopisové	Indexové	Spolu
28.12.2012	3277 (59,9%)	1436 (26,2%)	752 (13,7%)	6 (0,1%)	5471 (100%)
20.9.2013	457 (8,2%)	61 (1,1%)	5036 (90,3%)	26 (0,5%)	5580 (100%)

Zdroj: Asociácia dôchodkových správcovských spoločností (ADSS)

S cieľom znížiť riziko znehodnotenia investície krátko pred odchodom do dôchodku zákon reguluje účasť vo fondoch nasledovne:

- Po dovŕšení 47 rokov veku (t.j. vo väčšine prípadov 15 rokov pred odchodom do dôchodku) nemôže byť sporiteľ v akciovom dôchodkovom fonde.
- Po dovŕšení 55 rokov veku (t.j. vo väčšine prípadov 7 rokov pred odchodom do dôchodku) nemôže byť sporiteľ v žiadnom negarantovanom fonde.

Dedenie dôchodkových úspor je možné v druhom aj treťom pilieri. Úspory v oboch pilieroch sú osobným majetkom sporiteľov, sú teda oddelené od majetku správcovských spoločností. V druhom pilieri je po dovŕšení dôchodkového veku možné dediť len peniaze, ktoré zostanú na osobnom účte sporiteľa po zakúpení doživotnej anuity od životnej poisťovne. Doživotná anuita musí byť mesačne najmenej 0,6-násobkom životného minima (119 EUR v roku 2013).

Výnosy dôchodkových fondov v druhom pilieri: Od júna 2013 začal Inštitút finančnej politiky (IFP) pri Ministerstve financií SR na mesačnej báze zverejňovať [informácie o výnosoch fondov v druhom pilieri](#) v porovnaní so zvoleným benchmarkom. Ako vyplýva zo správy z augusta 2013, v jedno- aj trojročnom horizonte zaostali výnosy za benchmarkom vo všetkých dlhopisových, zmiešaných aj akciových fondoch.

Výnosy významne ovplyvnila globálna finančná kríza ako aj legislatívne opatrenia (najmä povinnosť pre DSS doplácať prípadné straty v 6-mesačných intervaloch z vlastného majetku), ktoré viedli v prvej polovici roka 2009 k výpredaju akciových aj rizikovejších dlhopisových investícií, čím sa skladba majetku v jednotlivých fondoch prakticky zjednotila. Tomu zodpovedali aj zhruba rovnaké výnosy, ktoré následne vykazovali všetky typy fondov s výnimkou indexových. Po zrušení garancií v iných než dlhopisových fondoch (účinné od 1.4.2012) a po predĺžení porovnávacieho obdobia v dlhopisových garantovaných fondoch zo šiestich mesiacov najskôr na 5 rokov (účinné od 1.4.2012) a následne na 10 rokov (účinné od 1.1.2013) možno očakávať postupné zvyšovanie podielu rizikovejších investícií s možnosťou

dosiahnutia vyšších výnosov a postupnú diferenciaciu fondov podľa skladby investícií. Tento predpoklad sa mierne prejavuje už na výnosoch za rok 2012 (pozri tabuľku nižšie).

Porovnanie v nasledujúcej tabuľke uvádzajú vážené priemery hrubých nominálnych výnosov jednotlivých fondov, t.j. ide o výnosy neočistené o poplatky a infláciu.

Hrubé nominálne výnosy fondov v druhom pilieri (vážené priemery)

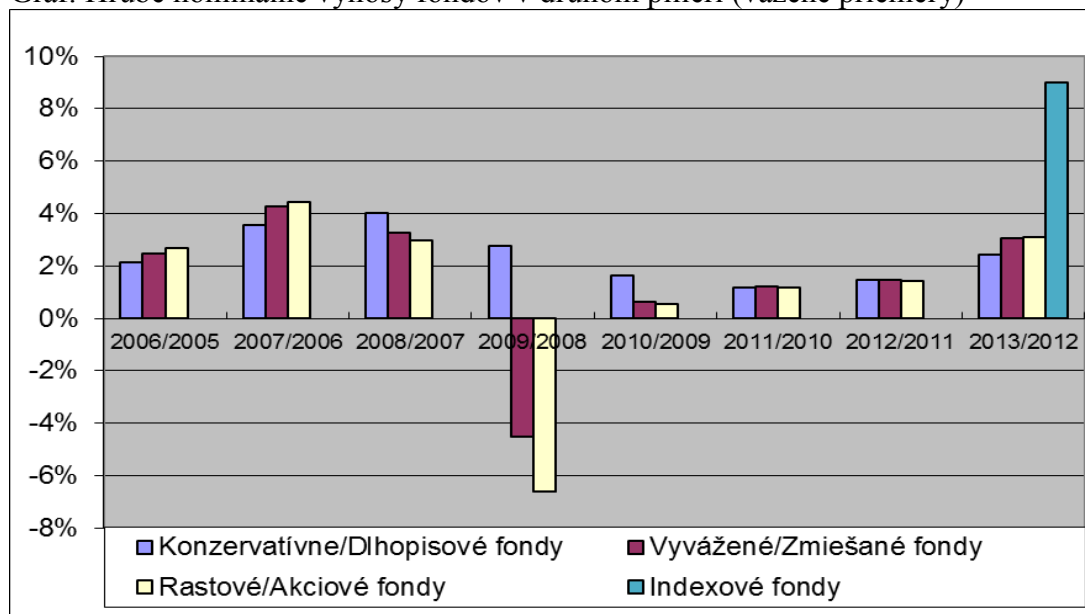
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konzervatívne fondy	2,14%	3,57%	4,02%	2,77%	1,65%	1,19%	1,49%
Vyvážené fondy	2,48%	4,26%	3,28%	-4,53%	0,64%	1,21%	1,49%
Rastové fondy	2,68%	4,46%	2,98%	-6,60%	0,54%	1,17%	1,44%

	2012
Dlhopisové fondy	2,45%
Zmiešané fondy	3,04%
Akciové fondy	3,09%
Indexové fondy*	9,01%

* Indexové fondy vznikli v apríli 2012

Zdroj: Prepočet INEKO podľa údajov Asociácie dôchodkových správcovských spoločností

Graf: Hrubé nominálne výnosy fondov v druhom pilieri (vážené priemery)

Zdroj: Prepočet INEKO podľa údajov Asociácie dôchodkových správcovských spoločností

Výnosy dôchodkových fondov v treťom pilieri: Od septembra 2013 začal Inštitút finančnej politiky (IFP) pri Ministerstve financií SR na mesačnej báze zverejňovať [informácie o výnosoch fondov v treťom pilieri](#) v porovnaní so zvoleným benchmarkom a tiež s infláciou. Správa zo septembra 2013 uvádza: „Od roku 2010 bolo úročenie na termínovaných vkladoch skoro každý rok vyššie než priemerné výnosy doplnkových dôchodkových fondov. Výnosy fondov zároveň len veľmi slabo pokrývali infláciu na Slovensku. Kumulatívne by výnos na termínovanom vklade za posledné tri roky prekonal výnosy z fondov III. piliera o 2,4 p. b. Podobne bol rast cien v ekonomike, oproti výkonnosti fondov za roky 2010-2012, vyšší o viac ako 3,1 p. b. Mimoriadne nízka výkonnosť fondov je daná aj relatívne vysokou odplatom, ktorú si správcovské spoločnosti účtujú na poplatkoch za správu a zhodnotenie aktív. (...) Z analýzy

vyplýva, že v priemere si DDS v rokoch 2010 – 2012 zobrali na poplatkoch 54% výnosov spravovaných fondov. “

Administratívne poplatky v druhom pilieri platia sporitelia vo výške:

- 0,5% mesačného príspevku, ktorý si ponecháva Sociálna poisťovňa za centrálnu evidenciu sporiteľov a transfer peňazí do fondov dôchodkových správcovských spoločností
- 1% mesačného príspevku, ktorý si ponecháva dôchodková správcovská spoločnosť za vedenie osobného účtu sporiteľa
- Maximálne 0,025% mesačne (0,3% ročne) z čistej hodnoty majetku v dôchodkovom fonde, ktorý si ponecháva dôchodková správcovská spoločnosť za správu aktív. Do tohto poplatku sa nezapočítavajú dane vzťahujúce sa na majetok vo fonde.
- Maximálne 10% z dosiahnutých výnosov.
- 16 EUR za prestup do inej DSS v období do jedného roka od podpisu zmluvy, poplatok si ponecháva Sociálna poisťovňa. Prestup po uplynutí jedného roka je bezplatný.

Výdavky na uzatvorenie jednej zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení nesmú od 10.6.2013 prekročiť 8% z priemernej mzdy, ktorá bola na Slovensku dva roky pred uzatvorením zmluvy (do 10.6.2013 platila hranica najviac 6%).

Administratívne poplatky v treťom pilieri sú nasledovné:

- Horný strop pre ročný poplatok za správu príspevkového dôchodkového fondu klesne v roku 2014 z 2,34% na 1,8% hodnoty majetku a postupne bude klesať až na 1,2% v roku 2020.
- Horný strop pre ročný poplatok za správu vo výplatných fondoch klesne v roku 2014 z 0,996% na 0,9% hodnoty majetku a postupne bude klesať až na 0,6% v roku 2020.
- Od 1.1.2014 sa zruší poplatok za zhodnotenie úspor vo výplatnom fonde.
- Horný strop pre poplatok za zhodnotenie úspor v príspevkovom fonde klesne v roku 2014 zo 14% na 10% výnosu, pričom do budúcnosti sa už nebude meniť (pôvodný zákon predpokladal jeho postupný nárast na 20% do roku 2020).
- S cieľom posilniť konkurenciu sa od 1.1.2014 skracuje obdobie, počas ktorého si správca môže vybrať poplatok za prestup k inému správcovi, z 3 na 1 rok od uzatvorenia zmluvy, pričom poplatok zostáva vo výške najviac 5% majetku na osobnom účte.

Sprostredkovateľom platia doplnkové dôchodkové spoločnosti od 1.1.2010 za každú uzatvorenú zmluvu maximálne 10% z priemernej mzdy, ktorá bola na Slovensku dva roky pred uzatvorením zmluvy. Pred 1.1.2010 výška odmeny sprostredkovateľom nebola regulovaná.

Miera náhrady vyjadrená ako pomer hrubého priemerného starobného dôchodku a hrubej priemernej mzdy v roku 2008 klesla na historické minimum 43,3%, odvtedy postupne rastie na 46,7% v roku 2012.

Priemerná relatívna výška dôchodku (v EUR)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Priemerný starobný dôchodok	234	256	273	295	313	337	352
Priemerná mzda	525	573	623	669	723	744	769
Pomer priemerného dôchodku k priemernej mzde	44,5%	44,7%	43,8%	44,1%	43,3%	45,3%	45,8%

	2011	2012
Priemerný starobný dôchodok	362	376
Priemerná mzda	786	805
Pomer priemerného dôchodku k priemernej mzde	46,1%	46,7%

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Minimálny dôchodok: V súčasnom systéme garancia minimálneho dôchodku neexistuje. Ľudia s príliš nízkym alebo žiadnym dôchodkom majú nárok na dávky v hmotnej núdzi.

Podiel dôchodcov ohrozených chudobou podľa EU SILC každoročne klesá z maxima 9,7% v roku 2008 na 6,3% v roku 2011.

Prehľad dôležitých udalostí po 1.1.2012:

- Od 1.4.2012 novela zákona č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení zaviedla zmeny v pravidlách investovania, garanciách a poplatkoch v druhom pilieri, ktorých cieľom je motivovať DSS-ky, aby opätovne investovali aj do rizikovejších cenných papierov a potenciálne tak dosahovali vyššie výnosy:
  - Premenovanie fondov – rastový sa zmenil na akciový, vyvážený sa zmenil na zmiešaný a konzervatívny sa zmenil na dlhopisový. Zaviedol sa limit, podľa ktorého hodnota dlhopisových a peňažných investícií môže spolu tvoriť najviac 80 % čistej hodnoty majetku v akciovom dôchodkovom fonde (t.j. najmenej 20% majetku v akciovom fonde mohlo ísť napríklad do akcií).
  - Zavedenie tzv. indexového fondu, v ktorom je možné investovať 100% majetku do cenných papierov naviazaných napr. na svetové akciové indexy, ale aj deriváty naviazané na úrokové miery, výmenné kurzy mien a meny.
  - Opätovné zavedenie povinného vstupu mladých ľudí do druhého piliera s tým, že získali možnosť do dvoch rokov (730 dní) z neho vystúpiť. Ak si noví sporitelia do 180 dní od vzniku sporenia nevyberú DSS-ku, mala im ju priradiť Sociálna poisťovňa postupne podľa abecedy, pričom ich mala zaradiť do zmiešaného fondu.
  - Odstránenie garancií (t.j. povinnosti DSS dopĺňať majetok do dôchodkového fondu v prípade poklesu hodnoty dôchodkovej jednotky) v akciovom a v zmiešanom fonde. V dlhopisovom fonde boli garancie ponechané, pričom obdobie pre porovnávanie hodnoty dôchodkovej jednotky sa malo postupne predĺžiť zo 6 mesiacov na 5 rokov. Indexový fond bol zriadený bez garancií.
  - Sporiteľom novela umožnila miešať majetok v dlhopisovom fonde a jednom zo zvyšných fondov.
  - Umožnenie investícií do drahých kovov v zmiešanom a akciovom fonde, najviac však do 20% hodnoty majetku vo fonde.
  - Zrušenie poplatku za zhodnotenie majetku vo výške 5,6% z výnosu v dlhopisovom fonde, tento poplatok nebude môcť byť účtovaný ani v indexovom fonde.
  - Poplatky za správu fondu zostali na úrovni do 0,3% majetku fondu ročne. V indexovom fonde bol poplatok za správu nastavený na najviac 0,2% majetku fondu ročne, resp. o polovicu nižší, ak by výnosy fondu boli nižšie než dopredu definovaná referenčná hodnota. Súčasne došlo k rozšíreniu nákladov, ktoré DSS-ky budú môcť účtovať nad rámec tohto poplatku. Okrem daní vzťahujúcich sa na majetok vo fonde išlo po novom aj o poplatky za vyrovnanie obchodov s finančnými nástrojmi, poplatky za vedenie bežných a vkladových účtov, poplatky obchodníkovi s cennými papiermi a poplatky depozitárovi cenných papierov.
  - Poplatok za vedenie účtu sa zmenil na maximálne 1% z mesačného príspevku (z presne 1%).
  - Zavedenie postupného presunu majetku sporiteľov z negarantovaných fondov do garantovaného (t.j. dlhopisového) v závislosti od veku sporiteľa tak, že vo veku 50 rokov bude musieť mať najmenej 10% aktív v garantovanom fonde a v každom ďalšom roku sa toto percento bude zvyšovať najmenej o ďalších 10%, t.j. po uplynutí 10 rokov už bude mať majetok len v garantovanom fonde. Zrušili sa tak predošlé pravidlá, podľa ktorých malo k presunu majetku dochádzať nárazovo (15 rokov pred odchodom do dôchodku vystúpenie z rastového fondu a 7 rokov aj z vyváženého fondu).

V marci 2012 sa uskutočnili predčasné parlamentné voľby, po ktorých došlo k zmene vlády. Vládu koalície pravicových strán nahradila vláda jednej ľavicovej strany SMER – Sociálna demokracia. Nová vláda presadila nasledovné legislatívne zmeny:

- Od 1.9.2012 sa novelami zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení a zákona č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení zaviedli tieto zmeny:
  - Zmeny odvodov sporiteľov v druhom pilieri. Odvody do druhého piliera sa od 1.9.2012 znížili z 9% na 4%, pričom od roku 2017 sa naplánovalo ich postupné zvyšovanie na konečných 6% od roku 2024.

Obdobie	Prvý pilier	Druhý pilier
Do 1.9.2012	9%	9%
Od 1.9.2012 do 31.12.2016	14%	4%
2017	13,75%	4,25%
2018	13,50%	4,50%
2019	13,25%	4,75%
2020	13%	5%
2021	12,75%	5,25%
2022	12,50%	5,50%
2023	12,25%	5,75%
2024 a neskôr	12%	6%

- Obojstranné otvorenie druhého piliera. V období od 1.9.2012 do 31.1.2013 novela umožnila sporiteľom vystúpiť z druhého piliera a vrátiť sa do prvého piliera a súčasne umožnila poistencom len v prvom pilieri vstúpiť do druhého piliera. V prípade výstupu z druhého piliera sa do prvého piliera prevedie celá dovtedy nasporená suma v druhom pilieri.
- Od 1.1.2013 novela zákona č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení zaviedla tieto zmeny:
  - Zmena štruktúry fondov v druhom pilieri. Novela zaviedla povinnosť pre dôchodkové správcovské spoločnosti spravovať dva fondy – dlhopisový garantovaný a akciový negarantovaný fond. Okrem toho zaviedla možnosť spravovať aj iné garantované alebo negarantované fondy. Do 1.1.2013 mali DSS povinnosť spravovať štyri fondy – akciový, zmiešaný, dlhopisový a indexový. Od 1.1.2013 sa nástupcom dlhopisového fondu stal dlhopisový garantovaný fond a nástupcom akciového fondu sa stal akciový negarantovaný fond. Zmiešané a indexové fondy sa stali pre DSS nepovinné a DSS sa môžu od 1.5.2013 rozhodnúť, či si ich ponechajú alebo zlúčia s niektorým iným fondom. Majetok v dlhopisovom garantovanom fonde môžu tvoriť len dlhopisové a peňažné investície. Majetok v akciovom negarantovanom fonde môžu tvoriť akciové investície najviac do výšky 80% majetku, dlhopisové a peňažné investície v ňom tiež môžu tvoriť najviac 80% majetku. DSS musí do garantovaných fondov v prípade strát v určitom sledovanom období dopĺňať majetok z vlastných zdrojov. Sledované obdobie v dlhopisových fondoch bolo predĺžené z posledných piatich na posledných desať po sebe nasledujúcich rokov. V prípade iných než dlhopisových garantovaných fondov môže byť sledované obdobie najviac pätnásť po sebe nasledujúcich rokov. Podmienky pre miešanie investície vo viacerých fondoch zostali nezmenené.

Dôchodkové fondy v druhom pilieri od 1.1.2013

	Povinnosť pre DSS	Akcie	Dlhopisové & Peňažné investície	Garancie
Dlhopisový fond	Áno	0%	100%	Áno
Akciový fond	Áno	Do 80%	Do 80%	Nie
Zmiešaný fond	Nie	Bez limitu	Bez limitu	Nie
Indexový fond	Nie	Bez limitu	Bez limitu	Nie

Zdroj: Zákon č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení

- Podmienka aktívneho súhlasu pre zotrvanie sporiteľov v inom než dlhopisovom garantovanom fonde. DSS dostala povinnosť zaslať do 28.2.2013 sporiteľom v inom než dlhopisovom garantovanom fonde tlačivo so žiadosťou o zotrvanie v ich fonde. Ak sporiteľ do 31.3.2013 tlačivo nevyplnil a spätne nezaslal DSS, tá ho automaticky preradila do dlhopisového garantovaného fondu. Cieľom úpravy bolo ponechať v negarantovaných fondoch len tých ľudí, ktorí o to aktívne požiadajú a teda si pravdepodobne sú vedomí rizika spojeného so sporením v negarantovanom fonde.
  - Zrušenie povinnej účasti v druhom pilieri pre mladých ľudí. Podľa pôvodnej úpravy sa mladí ľudia stávali automaticky sporiteľmi v druhom pilieri, pričom do dvoch rokov mohli z druhého piliera vystúpiť. Podľa novej úpravy sú mladí ľudia automaticky poistení len v prvom pilieri a Sociálna poisťovňa im musí do 180 dní od vzniku poistenia oznámiť, že môžu vstúpiť aj do druhého piliera, ak uzatvoria zmluvu s vybranou DSS.
  - Zvýšenie poplatku za správu indexového fondu z najviac 0,2% majetku fondu ročne na najviac 0,3% majetku fondu ročne, čím došlo k zjednoteniu maximálnej úrovne tohto poplatku pre všetky fondy.
  - Zvýšenie poplatku za zhodnotenie majetku vo fondoch z 5,6% na 10% výnosu. Zrušenie zákazu účtovania tohto poplatku v indexovom fonde.
  - Od 10.6.2013 nesmú výdavky na uzatvorenie jednej zmluvy o starobnom dôchodkovom sporení prekročiť 8% z priemernej mzdy, ktorá bola na Slovensku dva roky pred uzatvorením zmluvy (do 10.6.2013 platila hranica najviac 6%).
  - Od 1.1.2013 bolo do konca roka 2016 zavedené dočasné oslobodenie od dane z príjmu pre dobrovoľné odvody do druhého piliera vo výške najviac 2% zo základu dane.
- Od 1.1.2013 novela zákona č. 461/2003 o sociálnom poistení zaviedla tieto zmeny (Poznámka: Zmeny vo valorizácii dôchodkov a v predlžovaní dôchodkového veku majú zásadný vplyv na zlepšenie dlhodobej udržateľnosti penzijného systému aj celých verejných financií SR – pozri hodnotenie Rady pre rozpočtovú zodpovednosť vyššie v texte. V médiách sa objavili dohady, že k týmto zmenám vláda pristúpila pod tlakom Európskej komisie, ktorá nimi údajne podmienila svoj súhlas s redukciou odvodov do druhého piliera.):
- Zmena valorizácie dôchodkov. Pôvodne sa starobné dôchodky zvyšovali každoročne **o percento** vypočítané ako priemer medziročného rastu inflácie a priemernej mzdy v ekonomike za prvý polrok predchádzajúceho roka. Nový spôsob zaviedol v rokoch 2013 až 2017 zvyšovanie dôchodkov **o pevnú sumu** vypočítanú ako určité percento z priemernej mesačnej sumy starobného dôchodku vykazanej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu predchádzajúceho roka. Dané percento je počítané ako určitý podiel z medziročného rastu inflácie a priemernej mzdy v ekonomike za prvý polrok predchádzajúceho roka. V roku 2013 je váha inflácie a rastu mzdy rovnaká, v ďalších rokoch postupne rastie váha inflácie a klesá váha

rastu mzdy – pozri tabuľku nižšie. Od roku 2018 sa majú dôchodky zvyšovať opäť percentom, ktoré ale bude vypočítané ako medziročný rast spotrebiteľských cien za domácnosti dôchodcov (tzv. dôchodcovská inflácia) za prvý polrok predchádzajúceho roka. Na rovnakom princípe sa zmenila valorizácia predčasných starobných, invalidných aj pozostalostných dôchodkov. Cieľom zmeny bolo dočasne zastaviť narastanie rozdielov medzi nízkymi a vysokými dôchodkami (valorizácia o pevnú sumu) ako aj dlhodobo znížiť výdavky Sociálnej poisťovne a podporiť tak udržateľnosť dôchodkového systému (postupný nárast váhy inflácie a v konečnom dôsledku valorizácia o dôchodcovskú infláciu). Na základe uvedeného vzorca boli všetky starobné dôchodky od 1.1.2013 zvýšené o 11,20 EUR.

	Valorizácia
Do 31.12.2012	Percentom: (50% inflácie + 50% rastu priemernej mzdy)
2013	O pevnú sumu: (50% inflácie + 50% rastu priemernej mzdy) * priemerný mesačný dôchodok k 30. júnu predchádzajúceho roka
2014	O pevnú sumu: (60% inflácie + 40% rastu priemernej mzdy) * priemerný mesačný dôchodok k 30. júnu predchádzajúceho roka
2015	O pevnú sumu: (70% inflácie + 30% rastu priemernej mzdy) * priemerný mesačný dôchodok k 30. júnu predchádzajúceho roka
2016	O pevnú sumu: (80% inflácie + 20% rastu priemernej mzdy) * priemerný mesačný dôchodok k 30. júnu predchádzajúceho roka
2017	O pevnú sumu: (90% inflácie + 10% rastu priemernej mzdy) * priemerný mesačný dôchodok k 30. júnu predchádzajúceho roka
2018 a neskôr	Percentom podľa tzv. dôchodcovskej inflácie

- Rozšírenie povinnosti platiť sociálne odvody aj na ľudí pracujúcich na základe dohôd s výnimkou dohôd o brigádnickej práci študentov a dohôd uzatvorených dôchodcami alebo žiakmi strednej školy a študentmi vysokej školy, ktorí vykonávajú odbornú prax.
- Zvýšenie vymeriavacích základov pre platenie odvodov:
  - Zvýšenie maximálneho vymeriavacieho základu zo 4-násobku na 5-násobok priemernej mesačnej mzdy spreď dvoch rokov.
  - Zrušenie možnosti samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO) znižovať si základ o zaplatené zdravotné a sociálne odvody.
  - Zníženie konštanty, ktorou sa kráti vymeriavací základ SZČO (z 2,0 na 1,486).
  - Zvýšenie minimálneho vymeriavacieho základu pre SZČO zo 44,2% na 50% z priemernej mzdy spreď dvoch rokov.
- Zníženie poplatku za odoslanie platieb do druhého piliera z 0,5% na 0,25% platby.
- Posilnenie solidarity pri vyplácaní dôchodkov. Novela zmenila podiel priemerného osobného mzdového bodu (POMB), ktorý sa zohľadňuje pri výpočte dôchodku. V plnej výške sa naďalej započítava POMB vo výške 1,00 až 1,25. Z hodnoty od 1,25 do 3,00 sa ale v roku 2013 započítava namiesto dovtedajších 84% len 80%, pričom toto percento bude postupne každoročne klesať na konečných 60% od roku 2018. K POMB v hodnote nižšej ako 1,0 sa v roku 2013 pripočíta namiesto dovtedajších 16 % z rozdielu medzi hodnotou 1,0 a POMB až 17%, pričom toto percento bude postupne každoročne rásť až na konečných 22% od roku 2018.

	Podiel POMB vstupujúci do výpočtu dôchodku

	POMB od 1 do 1,25	POMB od 1,25 do 3	POMB nižší ako 1
Do 31.12.2012	100%	84%	100% + 16% z (1-POMB)
2013	100%	80%	100% + 17% z (1-POMB)
2014	100%	76%	100% + 18% z (1-POMB)
2015	100%	72%	100% + 19% z (1-POMB)
2016	100%	68%	100% + 20% z (1-POMB)
2017	100%	64%	100% + 21% z (1-POMB)
2018 a neskôr	100%	60%	100% + 22% z (1-POMB)

- Naviazanie dôchodkového veku na strednú dĺžku života. Novela zavádza od roku 2017 postupné automatické zmeny v dôchodkovom veku v závislosti od zmeny strednej dĺžky života. V dôsledku očakávaného predlžovania strednej dĺžky života sa bude postupne predlžovať aj dôchodkový vek tempom v priemere 50 dní za jeden rok. Cieľom zmeny je dlhodobo znížiť výdavky Sociálnej poisťovne a podporiť tak udržateľnosť dôchodkového systému.
- Od 1.5.2013 novela zákona č. 328/2002 o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov zavádza tieto zmeny:
  - Zmena valorizácie výsluhových dôchodkov. Podľa novej úpravy sa výsluhové dôchodky budú zvyšovať na základe valorizácie starobných penzií zo Sociálnej poisťovne delenej číslom 30, pričom tento podiel sa bude násobiť koeficientom, ktorý zodpovedá dĺžke služobného pomeru. Čím dlhšie človek slúžil, tým viac dostane. Koeficient za 15 rokov služobného pomeru je číslo 1 a za každý ďalší skončený rok služby sa zvyšuje o 2 body. Pri 25 odslúžených rokoch, čo má najviac poberateľov výsluhových dôchodkov, tak dosiahne koeficient hodnotu 21. Od 1.7.2013 tak budú výsluhové dôchodky pri 25 odslúžených rokoch valorizované o 7,84 EUR (=11,2/30*21). Od roku 2018 sa budú výsluhové dôchodky valorizovať rovnako ako starobné dôchodky zo Sociálnej poisťovne, t.j. percentom o ktoré stúpne tzv. dôchodcovská inflácia v predchádzajúcom roku. V roku 2012 boli výsluhové dôchodky na základe novely účinnej od 30.6.2013 zmrazené, keďže v príslušných povolaniach v tomto roku nerástli mzdy.
  - Sprísnenie nárokov na poberanie výsluhového príspevku. Výsluhový príspevok je pravidelná mesačná dávka, ktorú dostávajú policajti a vojaci po dobu 1 až 3 roky po odchode z funkcie napríklad z dôvodu prepustenia, pokiaľ im nevzniká nárok na výsluhový dôchodok. Minimálna dĺžka služby na poskytnutie príspevku sa zvýši z 5 na 10 rokov a to postupne pre tých, ktorí mali k 1.5.2013 menej ako 5 odslúžených rokov. Opätovný nástup do služobného pomeru bude znamenať obmedzenie alebo zánik nároku na túto dávku. Znížila sa tiež výška príspevku z 2% na 1% základu za každý skončený rok trvania služby po 1.5.2013.

Počet odslúžených rokov	Doba poberania výsluhového príspevku do 1.5.2013	Doba poberania výsluhového príspevku po 1.5.2013
5 až 8	1 rok	Nemá nárok
9	2 roky	Nemá nárok
10 až 11	2 roky	1 rok
12 až 14	3 roky	1 rok
15 až 16	Vzniká nárok na výsluhový dôchodok	1 rok
17 až 21	Vzniká nárok na	2 roky

	výsluhový dôchodok	
22 až 24	Vzniká nárok na výsluhový dôchodok	3 roky
25 a viac	Vzniká nárok na výsluhový dôchodok	Vzniká nárok na výsluhový dôchodok

Zdroj: Zákon č. 328/2002 o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov, prepočty autora

- Sprísnenie nárokov na poberanie odchodného. Odchodné je jednorazová dávka, ktorú dostávajú policajti a vojaci po odchode z funkcie napríklad z dôvodu prepustenia. Kto nastúpi do služby po 1.5.2013, bude namiesto 5 rokov služby potrebovať na získanie odchodného najmenej 13 rokov služby. Odchodné sa bude naďalej zvyšovať o 50% základu za každý ďalší odpracovaný rok. Maximálna výmera sa obmedzí z 13,5-násobku na 9-násobok základu, čo sa dosiahne pri 30 rokoch služby. Pri opätovnom služobnom pomere sa nebude započítavať predchádzajúca služba. Odchodné pri predchádzajúcom odchode zo služby vo výške deväťnásobku základu bude znamenať definitívny zánik nároku na odchodné.

Počet odslúžených rokov	Odchodné pre službu začatú pred 1.5.2013	Odchodné pre službu začatú po 1.5.2013
5	100% základu	Nemá nárok
6	150% základu	Nemá nárok
7	200% základu	Nemá nárok
13	500% základu	50% základu
14	550% základu	100% základu
15	600% základu	150% základu
30 a viac	1350% základu	900% základu

Zdroj: Zákon č. 328/2002 o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov, prepočty autora

- Sprísnenie nárokov na poberanie výsluhového dôchodku. Minimálna dĺžka služby potrebná na získanie výsluhového dôchodku sa postupne zvyšuje z 15 na 25 rokov pre tých, ktorí mali k 1.5.2013 menej ako 15 odslúžených rokov.
- Zmena základu na výpočet dávok (výsluhového dôchodku, výsluhového príspevku, odstupného, atď.). Základ sa postupne rozšíri z jedného roka s najvyšším zárobkom počas posledných 10 rokov kariéry na celých 10 posledných rokov kariéry. Kto bude mať k 1.5.2013 menej ako 15 odslúžených rokov, bude mať iný základ na výpočet dávok. K príjmovu najlepšiemu roku z posledných desiatich ukončených sa postupne pridá druhý, tretí a ďalší najlepší rok, až kým ich nebude desať. V prípade opätovného nástupu do služobného pomeru sa základ bude zisťovať z priemerného služobného platu v desiatich skončených rokoch.
- Zmena vo výmere výsluhového dôchodku. Kto nastúpi do služby po 1.5.2013, bude mať nárok na výsluhový dôchodok za 25 odslúžených rokov vo výške 37,5% základu. Za každý z nasledujúcich piatich rokov sa výmera zvýši o 2%, potom o 3% a za 36. a každý ďalší rok o 0,5% najviac do 65% základu.

Počet odslúžených rokov	Dôchodok pre službu začatú pred 1.5.2013	Dôchodok pre službu začatú po 1.5.2013
15	30% základu	Nemá nárok
20	40% základu	Nemá nárok

25	55% základu	37,5% základu
30	60% základu	47,5% základu
35	60% základu	62,5% základu
40 a viac	60% základu	65% základu

Zdroj: Zákon č. 328/2002 o sociálnom zabezpečení vojakov a policajtov, prepočty autora

- Zvýšenie poistných odvodov na výsluhový dôchodok. Od 1.1.2013 sa poistné odvody zvýšia z 22% (zamestnanec 5%, zamestnávateľ 17%) na 27% (zamestnanec 7%, zamestnávateľ 20%) z hrubej mzdy.
  - Obmedzenie nároku na bezplatnú kúpeľnú starostlivosť. Poberateľ výsluhového dôchodku ho bude mať, iba ak dovŕšil 55 rokov veku alebo jeho služobný pomer trval najmenej 30 rokov. V júli a auguste budú policajti, vojaci alebo poberatelia výsluhového dôchodku spĺňajúci uvedené podmienky platiť v kúpeľoch 5% z ceny kúpeľného poukazu, vo zvyšných mesiacoch im bude ponechaná bezplatná kúpeľná starostlivosť.
  - V [doložke vplyvov](#) k uvedenej novele vláda uviedla, že verejné výdavky na krytie deficitu osobitného účtu sociálneho zabezpečenia vojakov a policajtov klesnú za obdobie 2013 až 2015 z 527 mil. EUR na 334 mil. EUR, čiže o 193 mil. EUR.
- Od 1.1.2014 je účinná novela zákona č. 650/2004 o doplnkovom dôchodkovom sporení, ktorá zavádza tieto hlavné zmeny:
- Opätovné zavedenie daňového oslobodenia pre fyzické osoby pre platby do tretieho piliera vo forme zníženia daňového základu do 180 EUR ročne. Táto daňová úľava bola zrušená v januári 2010, predtým bola do 398,33 EUR ročne.
  - Sprísnenie podmienok vyplácania doplnkového starobného dôchodku. Ruší sa minimálna 10-ročná doba sporenia. Minimálny vek, od ktorého sa môže vyplácať doplnkový dôchodok, sa zvyšuje z 55 na 62 rokov, alebo na vek, v ktorom Sociálna poisťovňa prizná poberateľovi predčasný alebo riadny dôchodok z prvého piliera.
  - Sprísnenie podmienok vyplácania doplnkového výsluhového dôchodku, na ktorý majú nárok zamestnanci tzv. rizikových povolání. Minimálna doba výkonu rizikových prác, počas ktorej zamestnávateľ platí príspevky za zamestnanca, sa zvyšuje z 5 na 10 rokov. Súčasne sa zvyšuje minimálny vek, od ktorého sa tento dôchodok vypláca zo 40 na 55 rokov.
  - Zníženie poplatkov. Horný strop pre ročný poplatok za správu príspevkového dôchodkového fondu klesne v roku 2014 z 2,34% na 1,8% hodnoty majetku a postupne bude klesať až na 1,2% v roku 2020. Horný strop pre ročný poplatok za správu vo výplatných fondoch klesne v roku 2014 z 0,996% na 0,9% hodnoty majetku a postupne bude klesať až na 0,6% v roku 2020. Zruší sa poplatok za zhodnotenie úspor vo výplatnom fonde. Horný strop pre poplatok za zhodnotenie úspor v príspevkovom fonde klesne v roku 2014 zo 14% na 10% výnosu, pričom do budúcnosti sa už nebude meniť (pôvodný zákon predpokladal jeho postupný nárast na 20% do roku 2020). S cieľom posilniť konkurenciu sa skracuje obdobie, počas ktorého si správca môže vybrať poplatok za prestup k inému správcovi, z 3 na 1 rok od uzatvorenia zmluvy, pričom poplatok zostáva vo výške najviac 5% majetku na osobnom účte.
  - Zrušenie možnosti získať odstupné, ktoré umožňovalo predčasne vybrať 80% nasporenej sumy, pričom zvyšok sa rozdelil medzi správcovskú spoločnosť (5%) a ostatných sporiteľov vo fonde (15%). Nahradí ho predčasný výber umožňujúci vybrať plnú sumu okrem príspevkov zamestnávateľa, ktoré zostanú na osobnom účte účastníka až do času naplnenia zákonných podmienok na výplatu dávky.

- Zvýšenie transparentnosti. Zavádza sa povinnosť poskytnúť účastníkom zákonom definované stručné informácie o fondoch zrozumiteľnou formou bez použitia odbornej terminológie, ako aj povinnosť správcov zabezpečiť pre každého účastníka a poberateľa dávky pasívny elektronický prístup k jeho osobnému účtu.
- Zavádza sa možnosť sporiť si vo viacerých fondoch súčasne bez potreby uzatvorenia ďalšej účastníckej zmluvy.
- Zmena subjektu, ktorý bude určovať výber doplnkovej dôchodkovej spoločnosti, zo zamestnávateľa na zamestnanca.

Zámery do budúcnosti:

- Od 1.1.2015 sa majú vyplácať prvé dôchodky z druhého piliera. S cieľom stanoviť pravidlá pre ich vyplácanie preto ministerstvo práce pripravuje tzv. „anuitnú“ novelu zákona č. 43/2004 o starobnom dôchodkovom sporení. Novela má riešiť tieto otázky:
  - Podmienky vyplácania starobných, predčasných a pozostalostných dôchodkov z druhého piliera, t.j. napríklad otázka, či zachovať minimálne obdobie sporenia vo výške 10 rokov, ako nastaviť podmienky vzniku nároku na predčasný dôchodok, či previazať tieto nároky s nárokmi na predčasný dôchodok z prvého piliera, alebo či ísť cestou individualizácie odchodu do dôchodku napríklad podľa individuálnej miery náhrady.
  - Formy vyplácania dôchodkov, t.j. napríklad či postačuje súčasná úprava pre doživotný dôchodok a doživotný dôchodok s programovým výberom.
  - Nastavenie úpravy dedenia a pozostalostných dôchodkov.
  - Nastavenie valorizácie dôchodkov vyplácaných z druhého piliera.
  - Riešenie sporiteľov s nízkou nasporenou sumou – t.j. sporiteľov, ktorí si buď nebudú schopní zakúpiť doživotnú anuitu v komerčnej poisťovni alebo jej výška bude v nedostatočnej výške. Ministerstvo zvažuje tieto možnosti: presun týchto sporiteľov do Sociálnej poisťovne, jednorazová výplata nasporenej sumy, vyplatenie pomocou programového výberu alebo anuity v danej výške a na dané obdobie, prípadne aj výplata doživotnej anuity.
  - V médiách sa objavila aj otázka, kto bude spravovať úspory jednotlivca v čase vyplácania dôchodku, pričom diskutovaná bola aj možnosť presunu úspor do Sociálnej poisťovne.
- V roku 2012 prebehli rokovania na úrovni politických strán o stabilizácii druhého dôchodkového piliera ústavným zákonom. Rokovania s opozičnými stranami iniciovala vládna strana SMER, neboli však úspešné.